

Охарактеризованы общеметодологические и дидактические принципы формирования информационной культуры. Уточнено содержание понятий «образовательно-развивающая среда», «информационная культура». Определены основные задачи изучения учебного курса «Информационная культура студента».

Ключевые слова: образовательно-развивающая среда, информационная культура студента, принципы формирования информационной культуры, научная библиотека Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка.

I. A. Chaika

The Training Course «Informational Culture of a Student» as Factor of Forming Educational and Development Environment of Pedagogical University's Scientific Library

General methodological and didactical principles of forming informational culture are characterized. The content of the notions «educational and development environment», «informational culture» is specified. The main tasks of the training course «Informational Culture of a Student» are determined.

Key words: educational and development environment, informational culture of student, principles of forming informational culture, Scientific Library of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk.

УДК 016:929Пирогов

Л. О. Пономаренко,

в. о. заст. директора ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

**БІОБІБЛІОГРАФІЧНЕ ВИДАННЯ ПРО ЖИТТЯ Й ДІЯЛЬНІСТЬ
М. І. ПИРОГОВА В ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНОМУ
ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЮ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЮ
БІБЛІОТЕКОЮ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
НАУКОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОШУКІВ**

У статті розкрито науково-теоретичні засади та практику створення у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського біобібліографічних покажчиків серії «Видатні педагоги світу», зокрема видання «Микола Іванович Пирогов – видатний хірург, педагог і громадський діяч».

Ключові слова: біобібліографічний посібник, видатні педагоги, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, покажчик «Микола Іванович Пирогов – видатний хірург, педагог і громадський діяч».

Постановка проблеми. Необхідною умовою модернізації освіти в Україні є своєчасне, оперативне та якісне науково-інформаційне забезпечення суб'єктів педагогічної науки, освіти і практики бібліографічною інформацією в традиційному та електронному вигляді про передові ідеї відомих педагогів. Саме біобібліографічні показники кумулюють біографічні й бібліографічні відомості про життя та діяльність видатних педагогів, у творчій спадщині яких закладено цілий пласт інноваційних ідей та технологій. Основним видом галузевої бібліографічної продукції, що отримав найбільший розвиток у перше десятиріччя XXI ст., став біобібліографічний ретроспективний показник, що зумовлено пріоритетом персонального напрямку в науці, зокрема в педагогіці. Як вважає академік, доктор педагогічних наук О. В. Сухомлинська, «педагогічна думка завжди персоніфікована – у ній віддзеркалюється особистість її носія, з його смаками, поглядами, віруваннями та вподобаннями... Упродовж останніх років в Україні педагогічна біографія стає майже провідним напрямом досліджень вітчизняних учених, які обирають предметом свого вивчення різні персоналії» [16, с. 3–4].

Бібліографічна діяльність мережі освітянських бібліотек України в зазначений період характеризується централізованою організацією на чолі з Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) – головною бібліотекою освітянської галузі України, всеукраїнським галузевим інформаційним, методичним і координаційним центром мережі освітянських бібліотек МОНмолодьспорту України та НАПН України, яка виконує функції академічної та державної спеціальної бібліотеки. Діяльність цієї книгозбірні спрямована на максимальне інформаційне забезпечення фахових потреб науковців і практиків освітянської галузі України, молоді, що навчається, громадян України, які цікавляться питаннями освіти [13; 14].

Мета статті – розкрити науково-теоретичні засади та практику створення в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського біобібліографічних показників серії

«Видатні педагоги світу», зокрема видання «Микола Іванович Пирогов – видатний хірург, педагог і громадський діяч».

Основна частина. У межах НДР «Теоретичні засади формування всеукраїнського інформаційного ресурсу з питань психолого-педагогічної науки і освіти на базі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського» (наук. керівник – канд. іст. наук, старш. наук. співроб., заслужений працівник культури України, директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського П. І. Рогова) проаналізовано інформаційно-бібліографічний ресурс, створюваний освітянськими бібліотеками МОНмолодьспорту України та НАПН України. У період 2005–2009 рр. в Україні вийшла друком значна кількість бібліографічних посібників різних типів і видів із питань педагогіки та психології – усього 155 назв. Сегмент біобібліографічних покажчиків, присвячених видатним педагогам, діячам освіти та культури, становить найбільшу частку серед бібліографічних видань досліджуваного періоду – 49,6 %. Персоналіям минулого та сучасності було присвячено бібліографічні видання, зокрема таким видатним діячам минулого – М. Гоголю, І. Мазепі, А. Макаренку, І. Огієнку, В. Сухомлинському, К. Ушинському; сучасникам – Б. Андрусішину, Н. Арвату, А. Ащерову, М. Барну, С. Борзенку, Л. Вовку, Г. Волинці, О. Захаренку, П. Каньосу, Л. Мацьку, В. Скотному, Н. Тарасенковій, Г. Ткачуку, К. Ячменіхину та багатьом іншим. Бібліотеки ВНЗ III–IV р. а. педагогічного та інженерно-педагогічного профілю започаткували низку біобібліографічних серій, зокрема: «Біобібліографія вчених Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького», «Біобібліографія вчених Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка», «Ученые УИПА – юбиляры» (Українська інженерно-педагогічна академія), «Вчені НПУ ім. М. П. Драгоманова», «Видатні українські педагоги» (Кіровоградський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка) тощо.

Із метою повноцінного науково-інформаційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної педагогічної науки, теорії і практики

освіти, поширення передового досвіду в діяльності навчальних закладів держави, підвищення професійного рівня педагогічних і науково-педагогічних кадрів та компетентності учнівської і студентської молоді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з 2001 р. започаткувала підготовку інформаційних видань про життя й діяльність видатних педагогів світу і України в трьох серіях: «Видатні педагоги світу», «Академіки НАПН України» та «Ювіляри НАПН України». Біобібліографічні покажчики із серії «Видатні педагоги світу» розкривають педагогічну спадщину та творче використання ідей видатних педагогів України та зарубіжжя, які жили і творили в період від найдавніших часів до сьогодення.

Основні завдання серії «Видатні педагоги світу»:

- популяризація наукового, науково-педагогічного, публіцистичного та літературного доробку видатних педагогів;
- кумуляція біографічних і бібліографічних відомостей про життя та діяльність видатних педагогів;
- сприяння здійсненню галузевих біобібліографічних досліджень із питань розвитку педагогіки і психології;
- підвищення професійної майстерності педагогічних працівників.

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як науково-дослідна установа з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства розробляє теоретичні, науково-методичні документи з питань підготовки, змісту, оформлення та видання покажчиків серії «Видатні педагоги світу»; ухвалює рішення про видання біобібліографічних покажчиків, присвячених певному педагогу; вносить пропозиції у перспективні та поточні тематичні плани НАПН України щодо підготовки біобібліографічних покажчиків серії; оприлюднює результати науково-дослідної роботи бібліотеки з бібліографічного напрямку на конференціях, семінарах, круглих столах; упроваджує досвід щодо створення біобібліографічних видань у практику роботи мережі освітянських бібліотек МОНмолодьспорту України і НАПН України.

У межах серії «Видатні педагоги світу» вже підготовлено та видано сім ґрунтовних біобібліографічних видань, присвячених життю та діяльності таких педагогів, як В. О. Сухомлинський (2001, 2008), Я. Корчак (2003), А. С. Макаренко (2008), К. Д. Ушинський (2010), С. Ф. Русова (2010), М. І. Пирогов (2011). Біобібліографічні видання цієї серії сприяють переосмисленню та об'єктивному висвітленню історико-педагогічного процесу, дають змогу сформуванню уявлень про розвиток фундаментальних і прикладних досліджень із питань педагогіки, психології, всесвітньо відомі наукові школи, сприяють проведенню досліджень з історії педагогічної науки, освіти і практики.

Сьомий випуск біобібліографічного покажчика серії «Видатні педагоги світу» присвячений науково-педагогічній, адміністративній та громадській діяльності Миколи Івановича Пирогова (1810–1881), ім'я якого тісно пов'язане з Україною. Учений здобув славу як всесвітньо відомий хірург, патологоанатом, педагог, просвітитель-демократ, громадський діяч, професор, член-кореспондент Російської АН, основоположник воєнно-польової хірургії та хірургічної анатомії, професор і керівник Інституту практичної анатомії Петербурзької медико-хірургічної академії, учасник Севастопольської оборони 1854–1855 рр., діяч народної освіти в Україні. М. І. Пирогов був одним із реформаторів системи освіти в Російській імперії у II пол. XIX ст., засновником університету в Одесі, недільних шкіл, попечителем Одеського і Київського навчальних округів, автором проекту реформи школи, в якому він заклав основи нової педагогічної системи. Він – автор низки педагогічних праць, а саме: «Вопросы жизни», «О публичных лекциях по педагогике», «О предметах суждений и прений педагогических советов гимназий», «Школа и жизнь», «Университетский вопрос», «О еврейском образовании», в яких порушуються питання поліпшення навчання в школах і гімназіях, професійної підготовки вчителів, викладено вимоги єдиної загальнодоступної школи, зв'язку школи з життям, реформування університетів тощо. Осягнення та оцінка основних положень педагогічної

спадщини М. І. Пирогова, реалізація прогресивних ідей ученого триває з кінця XIX ст.

Слід зазначити, що освітня діяльність і науково-педагогічна спадщина Миколи Пирогова на теренах колишнього Радянського Союзу та УРСР була відома вітчизняній педагогічній громадськості завдяки включенню до програм з історії педагогіки вивчення його творів у вищих педагогічних навчальних закладах («Русская педагогика в главнейших ее представителях» М. І. Демкова (М., 1898); педагогічні хрестоматії П. Д. Первова та О. М. Острогорського (1907); педагогічні хрестоматії для жіночих гімназій М. М. Зав'ялова (М., 1906, 1908, 1914, 1916); «Хрестоматия по истории педагогики» (М., 1936); «Хрестоматия з історії вітчизняної педагогіки» (К., 1961); «Хрестоматия по истории школы и педагогики в России» (М., 1974, 1986); «Антология педагогической мысли Украинской ССР» (М., 1988) та багато інших видань), широкому відзначенню ювілеїв видатного вченого, регулярному проведенню Пироговських читань (у СРСР – з 1954 р., у незалежній Україні – з 1995 р.), підготовці низки бібліографічних покажчиків.

Аналіз наукових досліджень. Аналіз наявних бібліографічних видань засвідчив, що бібліографія праць М. І. Пирогова та публікацій про нього недостатньо вичерпна, містить прогалини, певні недоліки та помилки, надрукована невеликим накладом, а тому з часом ці видання стали бібліографічною рідкістю. Бібліографічні покажчики про М. І. Пирогова, підготовлені Національною науковою медичною бібліотекою у 1961, 1981, 2010 рр., відображають насамперед бібліографію про діяльність ученого як хірурга, патологоанатома [9–11]. Висвітленню життєвої діяльності М. І. Пирогова як педагога присвячували свої біобібліографічні посібники відомий дослідник його творчості А. М. Геселевич, фахівці Національного музею-садиби М. І. Пирогова спільно зі співробітниками Вінницької державної обласної універсальної бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва, але повного видання, в якому було б комплексно представлено освітянський аспект життя та діяльності видатного вченого, не було.

Із метою гідного вшанування пам'яті видатного всесвітньо відомого вченого, талановитого педагога – Миколи Івановича Пирогова і відзначення його 200-річного ювілею, а також, зважаючи на потребу освітян у сучасному бібліографічному виданні, в якому було б комплексно і системно представлено бібліографію спадщини та внеску вченого у реформування і розвиток освіти, колективом науковців ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського було підготовлено і видано біобібліографічний покажчик «Микола Іванович Пирогов – видатний хірург, педагог і громадський діяч» (К., 2011). Його упорядкування здійснювалося в межах науково-дослідної роботи «Теоретичні та науково-практичні аспекти створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського» (наук. кер. – канд. іст. наук, старш. наук. співроб., заслужений працівник культури України П. І. Рогова). Мета покажчика – якомога повніше відображення педагогічних праць М. І. Пирогова та досліджень учених, літературних, громадських діячів, присвячених його життю та педагогічній діяльності. Хронологічні рамки праць, які увійшли до покажчика, – II пол. XIX ст. – 2010 р.

Перші дослідження освітньої діяльності Миколи Івановича Пирогова були здійснені сучасниками вченого і датуються XIX ст. Вони і нині заслуговують на увагу й не втрачають своєї актуальності. Це праці відомих науковців, громадських діячів, письменників А. Г. Афонського, М. І. Бакста, Е. Ф. Будде, О. І. Герцена, М. К. Грунського, Е. Х. Дампеля, М. О. Добролюбова, Ю. Г. Маліса, О. О. Мусіна-Пушкіна, Н. Г. Чернишевського, С. Я. Штрайха. Педагогічні ідеї М. І. Пирогова отримали розвиток у працях та діяльності прогресивних педагогів 60–90-х рр. XIX ст. – К. Д. Ушинського, В. Я. Стоюніна, В. І. та Є. І. Водовозових, П. Ф. Каптерева, О. М. Острогорського та інших. Високо оцінювали науковий і творчий доробок М. І. Пирогова вітчизняні та російські дослідники М. І. Демков, А. Ф. Коні, В. А. Волкович, В. Родніков. Системний підхід до дослідження педагогічної спадщини М. І. Пирогова застосовували у дисертаціях та наукових виданнях

дослідники радянського періоду (А. М. Геселевич, М. О. Григор'єв, Е. Д. Днепров, Г. Е. Жураковський, С. Г. Іванов і Б. М. Хромов, П. І. Калью, А. А. Красновський, Б. С. Пазинич, В. З. Смирнов, С. Н. Старченко, А. Н. Хазанов, Ш. К. Сихарулідзе та інші). Реформаторські ідеї М. І. Пирогова, його гуманістичні погляди стали також предметом дослідження сучасних учених України та близького зарубіжжя. Характеристика важливих напрямів професійної, наукової, педагогічної, державної та громадської діяльності великого вченого була здійснена М. Б. Євтухом, Н. Б. Ромаєвою, В. П. Чорним, Л. Шевченко.

Відкриває показчик ґрунтовна стаття Л. С. Бондар, кандидата педагогічних наук, провідного наукового співробітника лабораторії історії педагогіки Інституту педагогіки НАПН України «Науково-педагогічна діяльність М. І. Пирогова», в якій проаналізовано значення наукової, епістолярної, публіцистичної спадщини видатного педагога для модернізації та розвитку освіти, практичне втілення ідей М. І. Пирогова в педагогічний процес навчальних закладів, вплив на наукові дослідження тощо.

Доповнює біографію перелік основних дат життя і педагогічної діяльності М. І. Пирогова, складений за хронологією. Після зазначеного року подано короткий запис події.

Видання налічує **903** позиції – бібліографічні описи видань з II пол. XIX ст. до 2010 р. із наскрізною нумерацією. Складається показчик із семи розділів [5].

Розділ I «Твори М. І. Пирогова» відображає бібліографічні описи праць ученого педагогічного та філософського спрямування, опубліковані впродовж 1856–2010 рр. в Україні та світі. Їх згруповано та розміщено за хронологією з виділенням років видання, а в межах року – за абеткою назв. Розділ складається з п'яти підрозділів: «Зібрання творів», «Вибрані твори», «Педагогічні праці», «Циркуляри, доповідні записки, промови», «Епістолярна спадщина М. І. Пирогова».

Розділ II «Література про життя та діяльність М. І. Пирогова» представляє праці науковців, які досліджували життя та діяльність Миколи Івановича, видані впродовж 1858–2010 рр. в Україні та в країнах близького зарубіжжя. Бібліографічні записи згруповано у три підрозділи: «Біографія М. І. Пирогова (статті, спогади, промови)»; «М. І. Пирогов і Україна»; «М. І. Пирогов як мислитель і громадянин».

Розділ III «Педагогічна спадщина М. І. Пирогова у дослідженнях вітчизняних учених» уміщує бібліографічні описи документів, що вийшли впродовж 1859–2010 рр. в Україні та світі. Документи розділу розкривають внесок М. І. Пирогова у розроблення змісту, принципів та методів навчання, форм його організації та контролю, ідеї вченого про загальнолюдське виховання і формування нової людини. У своїх працях М. І. Пирогов висловлює геніальні думки, які є актуальними і для сучасної освіти: єдність школи та життя, теоретичних і практичних питань навчально-виховного процесу, роль особистості вчителя та викладача у педагогічному процесі. Матеріал згруповано у підрозділи: «М. І. Пирогов про загальнолюдське виховання у розвідках учених»; «Науковці про погляди М. І. Пирогова на організацію освіти»; «Дослідники про М. І. Пирогова як реформатора вищої школи».

Розділ IV «Втілення педагогічних ідей М. І. Пирогова в діяльності освітніх закладів» містить документи дослідників України і зарубіжжя, які вийшли впродовж XX ст. і до 2010 р. Матеріал згруповано у два підрозділи: «Дисертації та автореферати на здобуття наукового ступеня»; «Матеріали науково-практичних конференцій, Пироговських читань, круглих столів».

Розділ V «Увічнення пам'яті М. І. Пирогова» складається з двох підрозділів, у яких розміщено бібліографічні описи документів, що були опубліковані впродовж кінця XIX ст. до 2010 р. Підрозділ «Діяльність музеїв, організацій, установ» уміщує матеріали, що розкривають роботу вказаних закладів щодо вивчення, дослідження та популяризації спадщини видатного вченого. Підрозділ «М. І. Пирогов у літературі та мистецтві» охоплює

публікації, які розкривають образ М. І. Пирогова у різних видах і жанрах мистецтва та літератури.

Розділ VI «Педагогічна спадщина М. І. Пирогова в електронних ресурсах» представляє інформацію про педагога в мережі Інтернет. Матеріали згруповано за абеткою назв електронних ресурсів.

Розділ VII «Бібліографічні посібники» вміщує відомості про основні бібліографічні видання, присвячені дослідженню спадщини М. І. Пирогова, що були видані у XIX–XXI ст.

Для зручного й ефективного користування посібником розроблено науково-допоміжний апарат, який представлено:

- абетковим покажчиком назв праць М. І. Пирогова;
- іменним покажчиком, в якому наведено прізвища усіх осіб, причетних до створення виданих праць М. І. Пирогова, літератури про нього та його діяльність, зокрема співавторів, упорядників, редакторів, авторів рецензій, адресатів листів та інших осіб, відомості про яких є в бібліографічних записах;
- передмовою від упорядників.

При підготовці покажчика упорядникам довелося здійснити копітку пошукову роботу, оскільки під час публікації творів у хрестоматіях, збірниках не завжди зберігалися автентичні назви. Наприклад, у педагогічних хрестоматіях М. І. Демкова (1898, 1911) вміщено статтю «О высоком назначении женщины» [3; 5]. Шляхом перевірки тексту з основними публікаціями М. І. Пирогова було встановлено, що це уривок зі статті «Вопросы жизни» (2-га ред.). Журнал «Семья и школа» (1981) до 100-річчя з дня смерті вченого помістив «Из педагогического наследия Николая Ивановича Пирогова. О памяти и внимании». Упорядниками було уточнено, що це уривок із книги «Вопросы жизни. Дневник старого врача». Такі випадки довільного використання назв до творів М. І. Пирогова не поодинокі. Усі додаткові відомості, уточнення, що були встановлені під час упорядкування покажчика, вносилися до назв творів у квадратних дужках. Бібліографічний опис та скорочення слів здійснено згідно з чинними державними стандартами.

Більшість публікацій, що увійшли до покажчика, переглянуто *de visu*, непереглянуті позначено астериском (*). При бібліографічному описі документів збережена тогочасна графіка написання. Квадратні дужки застосовано у разі відсутності назви документа або необхідності доповнення назви, розкриття її змісту, наведення інших важливих відомостей. Анотування документів здійснювалося лише в окремих випадках. При підготовці покажчика було використано фонди Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Національної парламентської бібліотеки України, наукової бібліотеки ім. А. Ф. Залевської Інституту психології ім. Г. С. Костюка, Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка та інших державних бібліотек України. Для якнайповнішого відображення праць М. І. Пирогова, літератури про його життя та діяльність до покажчика внесено бібліографічні записи з електронних каталогів Російської державної бібліотеки та Наукової бібліотеки Московського державного університету ім. М. Ломоносова, Наукової електронної бібліотеки eLIBRARY.RU. Джерелами пошуку документів слугували бібліографічні покажчики, які виходили в різні часи на території колишнього Радянського Союзу, сучасної України, державна бібліографія України (літописи), прикнижкові та пристатейні бібліографічні списки, джерела дисертаційних досліджень, інтернет-ресурси тощо. Про масштаби та напрями дослідження спадщини М. І. Пирогова свідчать матеріали бібліографічних видань [2; 6–11], які були творчо використані упорядниками.

Покажчик адресовано вченим, докторантам, аспірантам, викладачам вищих навчальних закладів, студентам та всім, хто цікавиться науково-педагогічною спадщиною М. І. Пирогова.

Електронну версію біобібліографічного покажчика розміщено на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського на сторінках інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» (http://www.library.edu-ua.net/scientific_information_work/suhomlynskiy/), в якому

формується комплекс матеріалів – повнотекстових, бібліографічних, іконографічних тощо – про визначних та незаслужено забутих у радянський час вітчизняних і зарубіжних педагогів [4]. За період 2008 – вересень 2011 рр. в інформаційно-бібліографічному ресурсі представлено 26 персоналій, зокрема В. О. Сухомлинський, Х. Д. Алчевська, С. А. Ананьїн, О. М. Астряб, Г. Г. Ващенко, Б. Д. Грінченко, М. П. Драгоманов, В. Ф. Дурдуківський, О. А. Захаренко, В. Н. Каразін, К. Д. Ушинський та інші.

Висновки. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, як головна бібліотека освітньої галузі України, всеукраїнський галузевий інформаційний, методичний і координаційний центр мережі освітянських бібліотек МОНмолодьспорту України та НАПН України, шляхом підготовки біобібліографічних видань у серії «Видатні педагоги світу» створює галузеву інформаційну базу для цілісного історико-педагогічного аналізу праць видатних педагогів, популяризує науково-педагогічну, публіцистичну та літературну спадщину видатних педагогів і досліджень про них, здійснює бібліотечно-інформаційне забезпечення наукових досліджень з педагогіки історичної та біографічної спрямованості.

Показчик «Микола Іванович Пирогов – видатний хірург, педагог і громадський діяч» сприятиме розвитку історико-педагогічної науки та вітчизняної галузевої бібліографії і буде корисним всім, хто цікавиться науково-педагогічною спадщиною М. І. Пирогова, який велику увагу приділяв реформі шкільної системи освіти, змісту, формам і методам навчання, належному рівню підготовки вчителя.

Література

1. Видатні педагоги України та світу [Електронний ресурс]: ресурс містить біографії, бібліографію публікацій, повні тексти статей видатних педагогів, відомості про товариства, асоціації та заклади, які носять ім'я педагогів, фотогалереї тощо / автор ідеї, наук. кер. й наук. ред. П. І. Рогова. – Текст. дані. – К., [2008–]. – Режим доступу: http://www.library.edu-ua.net/scientific_information_work/suhomlynskiy. – Назва з екрана.

2. *Геселевич, А. М.* Научное, литературное и эпистолярное наследие Николая Ивановича Пирогова: [библиогр. справочник] / А. М. Геселевич; с предисл. А. Н. Бакулева. – М.: Медгиз, 1956. – 261, [2] с., [1] л. портр.

3. Демковъ, М. И. Педагогика западно-европейская и русская. Педагогическая хрестоматия : для учит. ин-товъ и семинарій, пед. классовъ жен. гимназій и ин-товъ, пед. курсовъ при город. училищахъ и для нар. учителей / М. И. Демковъ. – М. : Тип. Т-ва И. Д. Сытина, 1911. – 336 с.

4. Доркену, А. Реалізація проекту «Видатні педагоги України та світу» в контексті розвитку суспільства знань / А. Доркену // Вісн. Книжк. палати. – 2011. – № 6. – С. 14–19.

5. Микола Іванович Пирогов – видатний хірург, педагог і громадський діяч : (до 200-річчя від дня народження) : біобібліогр. покажч. / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Стельмах Н. А., Пеева С. П. ; наук. консультант і авт. вступ. ст. Бондар Л. С. ; наук. ред. Рогова П. І. ; літ. ред. Білоцерківець І. П.]. – К. : Пед. думка, 2011. – 122, [1] с. – (Сер. «Видатні педагоги світу» ; вип. 7).

6. Науково-педагогічна діяльність М. І. Пирогова : бібліогр. покажч. : до 50-річчя Нац. музею-садиби М. І. Пирогова / Нац. музей-садиба М. І. Пирогова ; Вінниц. держ. облас. універс. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва ; [уклад.: Л. І. Фоменко та ін. ; авт. вступ. ст.: Г. С. Собчук, О. П. Кланца]. – Вінниця : [б. в.], 1997. – 65 с.

7. Николай Иванович Пирогов : библиогр. указ. : 1911–1965 гг. / М-во здравоохранения СССР, Гос. центр. науч. мед. б-ка ; [сост. М. Л. Вильшанская]. – М. : [б. и.], 1966. – 110 с.

8. Пирогов Н. И. (1810–1881) // Русские естествоиспытатели : биобиблиогр. указ. / Гос. респ. юнош. б-ка РСФСР им. 50-летия ВЛКСМ ; сост. А. С. Рывкинд. – М., 1974. – Вып. 2. – С. 3–11.

9. Николай Иванович Пирогов : науч.-вспом. указ. отечеств. лит., 1966 – I половина 1981 г. / М-во здравоохранения УССР, Респ. науч. мед. б-ка им. Д. И. Ульянова ; [сост. М. В. Апанова]. – К. : [б. и.], 1981. – 15 с.

10. Н. И. Пирогов на Украине : библиогр. указ. лит. : (к 150-летию со дня рождения) / М-во здравоохранения УССР, Респ. науч. мед. б-ка ; [сост.: Аронова Ф. С., Бережницкая З. М., Головковская С. В., Кретова Т. П.]. – К. : [б. и.], 1961. – 31 с. – Библиогр.: с. 31 (5 назв.).

11. Пирогов М. И. 1810–1881 [Електронний ресурс] : біобібліогр. покажч. / Нац. наук. мед. б-ка України, Вінниц. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова, Наук. б-ка ; наук. консультант Павленко Р. І. ; відп. за вип. Шпукал Л. І. ; уклад.: Корнілова Л. Є, Шпукал Л. І., Коцюра Є. В., Кравчук Н. М., Сухарева Л. В. – Текст дані. – К. ; Вінниця, 2010. – Текст укр., рос., англ. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги: Windows 2000, XP. – Назва з етикетки диска.

12. Пономаренко, Л. О. Теоретичні та науково-практичні засади створення системи науково-бібліографічних документів із психолого-педагогічних питань у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського / Л. О. Пономаренко // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – К., 2008. – Вип. 1 : Науково-інформаційне забезпечення освітянської галузі України. – С. 160–172.

13. *Рогова, П. І.* Роль Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського у формуванні та розвитку системи інформаційних ресурсів для забезпечення вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики / П. І. Рогова, В. І. Лутовинова, Т. В. Добко // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – К., 2008. – Вип. 1: Науково-інформаційне забезпечення освітянської галузі України. – С. 16–36. – Бібліогр.: 25 назв.

14. *Рогова, П. І.* Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського та її роль в інноваційному розвитку вітчизняної науки і освіти / П. І. Рогова // Бібл. форум України. – 2011. – № 1. – С. 55–60. – Бібліогр.: 13 назв.

15. Русская педагогика въ главнейшихъ ея представителяхъ : опыт пед. хрестоматіи / сост. М. И. Демковъ. – М. : Изд. К. И. Тихомирова, 1898. – 480, [1] с. – (Педагогическая бібліотека / издаваемая К. Тихомировымъ и А. Адольфомъ ; вып. 12).

16. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. : у 2 кн. Кн. 1 : X–XIX століття / за ред. О. В. Сухомлинської ; [авт.: О. В. Сухомлинська, Н. Б. Антоненко, Л. Д. Березівська та ін.]. – К. : Либідь, 2005. – 621, [3] с.

Л. А. Пономаренко

Библиографическое издание о жизни и деятельности Н. И. Пирогова в информационно-библиографическом обеспечении Государственной научно-педагогической библиотеки Украины имени В. А. Сухомлинского научных педагогических поисков

В статье раскрыты научно-теоретические основы и практика создания в ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского библиографических указателей серии «Выдающиеся педагоги мира», в частности издания «Николай Иванович Пирогов – выдающийся хирург, педагог и общественный деятель».

Ключевые слова: библиографическое пособие, выдающиеся педагоги, Государственная научно-педагогическая библиотека Украины имени В. А. Сухомлинского, указатель «Николай Иванович Пирогов – выдающийся хирург, педагог и общественный деятель».

L. O. Ponomarenko

The Biobibliographical Edition About M. Pyrohov's Life and Activities in Informational and Bibliographical Provision of Scientific Pedagogical Research by the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine

In the article the scientific theoretical principles and practice of compiling biobibliographical indices of the series «World Famous Teachers», in particular the edition «Mykola Ivanovych Pyrohov – Famous Surgeon, Teacher and Public Figure», at the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine are revealed.

Key words: biobibliographical guide, famous teachers, the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, index «Mykola Ivanovych Pyrohov – Famous Surgeon, Teacher and Public Figure».